

Nr 126.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag å tilläggsstat II till understöd åt fiskare; given Stockholms slott den 28 februari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

1934 års riksdag (prop. nr 262; r. skr. nr 342) anvisade för budgetåret 1934/35 ett reservationsanslag å 750,000 kronor till understöd åt fiskare, som på grund av fiskerinäringens tryckta läge råkat i ekonomiska svårigheter och för sin försörjning befunno sig i trängande behov av bistånd. I anledning av inom riksdagen väckta motioner (I: 116 och II: 225) uppförde 1938 års riksdag (skr. nr 198) å riksstaten för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 42,000 kronor till dylikt understöd. Härefter ha för ändamålet anvisats anslag dels å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 med 50,000 kronor, dels å riksstaten för budgetåret 1939/40 med 50,000 kronor och å tilläggsstat för samma budgetår med 100,000 kronor, dels ock å riksstaten för budgetåret 1940/41 med 50,000 kronor. För sistnämnda budgetår har vidare

å allmän beredskapsstat upptagits ett förskottsanslag å 150,000 kronor till understöd åt fiskare.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 158, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Bestämmelser angående användningen av förevarande anslag ha meddelats i kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 281) angående anslag av statsmedel för beredande av tillfälligt understöd åt fiskare, ändrad genom kungörelse den 23 februari 1940 (nr 110). Av ifrågavarande bestämmelser må här återgivas följande.

I 3 §, vilken paragraf erhållit sin nuvarande lydelse genom kungörelsen nr 110/1940, stadgas, att kommun, som önskar erhålla statsanslag, har att därom till länsstyrelsen inkomma med till Kungl. Maj:t ställd ansökan. Vid ansökan skola fogas dels uppgift angående de fiskare, som avses skola komma i åtnjutande av understöd, samt det belopp, varje fiskare anses böra tilldelas, dels ock yttrande över ansökningen av vederbörande arbetslöshetskommitté. Ansökan och uppgift, som nu nämnts, skola vara avfattade i enlighet med av lantbruksstyrelsen upprättade formulär. Det åligger länsstyrelsen att, sedan ansökan om statsanslag inkommit, så snart ske kan med eget utlåtande överlämna handlingarna till Kungl. Maj:t. Länsstyrelsen skall därvid särskilt angiva i vad mån kommunen med hänsyn till sin ekonomiska ställning är i behov av statsanslag för utlämnande av understöd, som i kungörelsen avses.

Enligt 4 § äger Kungl. Maj:t såsom villkor för statsanslags tillgodonjutande föreskriva, att kommunen skall med egna medel bidra till understödsverksamheten med visst, efter kommunens ekonomiska ställning avpassat belopp, högst motsvarande 25 procent av det belopp, som i understöd enligt kungörelsen utlämnas åt fiskare inom kommunen. Då särskilda skäl därtill föranleda, må kommun kunna befrias från bidragsskyldighet.

Den genom kungörelsen nr 110/1940 vidtagna ändringen innebar, bland annat, att ansökningen om statsanslag samt den uppgift, som enligt gällande bestämmelser skall fogas vid ansökningen, från och med den 1 april 1940 skulle, i syfte att åstadkomma en snabbare behandling av ifrågavarande understödsärenden, avfattas i enlighet med formulär som upprättats av lantbruksstyrelsen.

I skrivelse den 19 juni 1940 har jag fäst lantbruksstyrelsens uppmärksamhet på vikten av att styrelsens yttranden i frågor av hithörande slag expedieras med största möjliga skyndsamhet, så att understöden utan onödiga dröjsmål må kunna ställas till vederbörande kommuners förfogande.

Med skrivelse den 13 februari 1941 har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län överlämnat en framställning av *Käringöns kommun* i nämnda län om ett statsbidrag å 2,000 kronor att användas för vidtagande av omedelbara åtgärder för beredande av hjälp åt behövande fiskare inom kommunen.

Länsstyrelsen har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande.

På grund av den stränga vintern med därav följande kraftig isbildning vid länets kuster ha fiskarena inom länet i stor utsträckning tvingats till överksamhet. Detta har medfört, att fiskarena, så länge sagda förhållanden vara,

i stor utsträckning berövats möjligheten till varje inkomst med påföljd att särskilt de ekonomiskt mera svaga kommit i ett mycket bekymmersamt läge. Situationen har blivit sådan, att därest icke hjälpåtgärder snabbt vidtagas fiskarbefolkningen kommer att lida svår nöd.

Enligt kungörelsen nr 281/1934 angående anslag av statsmedel för beredande av tillfälligt understöd åt fiskare har möjlighet beretts att, i den mån tillgängliga medel därtill förslå, lämna understöd åt fiskare, som i samband med sin yrkesutövning råkat i ekonomiska svårigheter och för sin försörjning befinna sig i trängande behov av bistånd. Bestämmelserna i nämnda kungörelse äro emellertid av den art, att det — icke minst på grund av de olika myndigheter, som ärendena måste passera — måste bli förenat med avsevärd tidsutdräkt, innan hjälp enligt kungörelsen kan hinna verka. Länsstyrelsen anser sig sålunda böra erinra, att den hjälp åt fiskare, varom 1940 års riksdag i anledning av att förhållanden likartade med de nuvarande uppkommit och med föranledande av propositionen nr 222 fattade beslut, icke kom vederbörande till handa förrän fram på hösten och sålunda alldeles för sent för att bringa nödig hjälp i det nödläge, som uppstod i början av året. En hjälp i annan form än enligt nyssnämnda kungörelse är därför i nu föreliggande situation synnerligen av behovet påkallad.

Länsstyrelsen har övervägt möjligheten att medelst kontantunderstöd enligt kungörelsen den 30 juni 1934 angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet komma ifrågavarande befolkning till hjälp. Emellertid är att märka, att någon hjälpverksamhet enligt samma kungörelse icke blivit organiserad i ett avsevärt antal av länets kustkommuner samt att bestämmelserna i kungörelsen, även om hjälp skulle beviljas, äro sådana, att hjälpen icke skulle verka tillräckligt snabbt.

Det mest ändamålsenliga sättet för att bringa erforderlig hjälp med tillräcklig skyndsamhet vore enligt länsstyrelsens mening, att ett visst belopp, förslagsvis 50,000 kronor, ställdes till länsstyrelsens förfogande med rätt för länsstyrelsen att därur under den närmaste tiden, t. ex. till den 1 nästkommande maj, bevilja bidrag åt kommuner inom länet till tillfälligt understöd-jande av fiskare, som i samband med nu föreliggande isförhållanden råkat i ekonomiska svårigheter och för sin försörjning befinna sig i trängande behov av bistånd, och med skyldighet för länsstyrelsen att sedermera inkomma till Kungl. Maj:t med berättelse angående användningen av anslaget.

Möjligen kunde tänkas att såsom villkor för erhållande av bidrag ur nämnda anslag borde föreskrivas, att vederbörande kommun till viss del, t. ex. med minst 25 procent av beviljade understöd, skulle bidraga till hjälpverksamheten. Då emellertid kommunen redan förut kan vara hårt tyngd i ekonomiskt avseende, bör enligt länsstyrelsens mening en sådan bestämmelse icke vara ett oeftergivligt villkor för erhållande av bidrag. Lämpligen kunde det emellertid lämnas i länsstyrelsens hand att föreskriva, huruvida och i vad mån i förekommande fall föreskrifter i sagda hänseende böra meddelas.

I remissutlåtande den 24 februari 1941 har *lantbruksstyrelsen* — under erinran att kungörelsen nr 110/1940 tillkommit i syfte att möjliggöra en snabbar behandling av ansökningar om tillfälligt understöd åt fiskare — framhållit, att detta syftemål i viss mån nåtts. Enligt hittills vunna erfarenheter rörande ifrågavarande ärenden syntes emellertid, anför styrelsen vidare, den längsta tidsutdräkten i flertalet fall numera uppstå under de kommunala myndigheternas handläggning av förekommande understödsfall. Sedan denna avslutats och ansökan om bidrag ingivits till länsstyrelsen, behövde, under

förutsättning att ansökningshandlingarna vore fullständiga, ärendets vidare handläggning enligt bestämmelserna i gällande kungörelse endast taga förhållandevis kort tid i anspråk. Det vore alltså enligt styrelsens mening till väsentlig del beroende på vederbörande kommuns egna åtgärder, hur snabbt de hjälpbehövande skulle kunna bispringas. Även vid en ändrad form för bidragstilldelningen måste denna grunda sig på en inom vederbörande kommun företagen behovsprövning. Lantbruksstyrelsen har därför ifrågasatt, om extraordinära åtgärder för åstadkommande av snabbare hjälpåtgärder av ifrågavarande slag nu kunde anses oundgängligen påkallade.

Även om lantbruksstyrelsen sålunda icke för närvarande ansett sig böra förorda igångsättande av hjälpåtgärder enligt helt nya grunder, har styrelsen dock funnit det i hög grad önskligt, att understöd kunde tilldelas hjälpbehövande fiskare med så liten tidsutdräkt som möjligt, varför allt borde göras för att i möjligaste mån påskynda medelsfördelningen. I anslutning härtill har styrelsen yttrat i huvudsak följande.

I skrivelse den 3 juni 1940 med förslag till bestämmelser angående användningen av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget till understöd åt fiskare har lantbruksstyrelsen ifrågasatt tillämpning av ett visst förskotts-förfarande vid utbetalande av understöd av ifrågavarande slag. Enligt förslaget skulle länsstyrelsen, sedan av densamma avgivits utlåtande, som omförmäles i 3 § kungörelsen nr 281/1934, sådan denna paragraf lyder enligt kungörelsen nr 110/1940, kunna i den mån tillgängliga medel därtill försloge ur reservationsanslaget till understöd åt fiskare efter rekvisition hos statskontoret erhålla medel att förskottsvis tillhandahålla kommun för utlämnande av tillfälligt understöd åt fiskare inom kommunen. Härvid borde gälla, att sålunda rekvirerade belopp finge avse högst hälften av sammanlagda beloppet av de understöd, vilka länsstyrelsen i sitt till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande föreslagit skola utgå, efter avdrag dock av den del, varmed kommunen själv beräknats skola bidra till understödsverksamheten, samt att dylikt förskott finge tagas i anspråk allenast för understöd till försörjningspliktig person, som befunne sig i särskilt trängande behov av hjälp. Det borde ankomma på länsstyrelsen att meddela kommunen föreskrifter om till vilka personer inom kommunen understöd av sålunda utlämnat förskott finge utbetalas, huru stort belopp, som i varje särskilt fall finge utgå, samt huru stor del i procent av understödsbeloppet, som kommunens eget bidrag till understödsverksamheten skulle utgöra.

Enligt lantbruksstyrelsens mening skulle ett dylikt förskotts-förfarande vara ägnat att ytterligare effektivisera den med anlitan av reservationsanslaget till understöd åt fiskare bedrivna hjälpverksamheten.

Lantbruksstyrelsen har härefter rörande behovet av ytterligare statsmedel för ifrågavarande understödsverksamhet anfört följande.

Av reservationsanslaget till understöd åt fiskare, vilket i riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 50,000 kronor, återstå för närvarande endast omkring 12,300 kronor. På grund av den osedvanligt stränga vintern, som tvingat fiskarena till verksamhet under betydligt längre tid än vanligt, är det sannolikt, att många fiskare såväl vid västkusten som vid andra kuststräcker komma att råka i ekonomiskt nödläge. Det är därför troligt, att anspråken på bidrag ur ifrågavarande anslag bli så stora, att vad som därav nu återstår

odisponerat ej på långt när kommer att förslå för att täcka behovet. Att med någon större säkerhet på förhand beräkna medelsbehovet är givetvis icke möjligt. För mötande av uppkommande behov synes emellertid för innevarande budgetår ytterligare böra anvisas ett belopp av 100,000 kronor.

Under återopande av vad i remissutlåtandet anförts har lantbruksstyrelsen föreslagit, att Kungl. Maj:t ville *dels* förordna därom, att länsstyrelsen måtte enligt av lantbruksstyrelsen förordade grunder kunna erhålla medel att förskottsvis tillhandahållas kommun för utlämnande av tillfälligt understöd åt fiskare, *dels ock* föreslå riksdagen att till Understöd åt fiskare å tilläggsstat för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* med skrivelse den 26 februari 1941 överlämnat en framställning från *representanter för fiskarekåren i Mollösund* om ekonomiskt bistånd från statens sida under nu rådande, för fiskarena ytterst svåra förhållanden.

I detta sammanhang torde få erinras om följande.

Sedan riksdagen i skrivelse den 28 maj 1940, nr 300, anmält, att riksdagen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 till Understöd åt fiskare anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor, ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 7 juni 1940 anslaget till statskontorets förfogande.

Den 2 juli 1940 inkom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län med ansökningar från 13 kommuner i länet om tillfälligt understöd åt fiskare till ett sammanlagt belopp av 92,565 kronor. De av länsstyrelsen tillstyrkta understöden uppgingo till sammanlagt 84,600 kronor, varav av statsmedel 74,404 kronor. Ärendet remitterades samma dag till lantbruksstyrelsen, som den 12 juli 1940 inkom med sitt utlåtande. I detta tillstyrktes bidrag av statsmedel å tillhoppa 73,084 kronor 50 öre. Utlåtandet innehöll därjämte förslag angående de procentsatser, varmed ifrågavarande kommuner ansågos böra bidra till hjälpverksamheten. Vid ärendets beredning inom jordbruksdepartementet befanns varken länsstyrelsens eller lantbruksstyrelsens förslag kunna förordas. Efter noggrann genomgång av det vidlyftiga materialet och ingående överväganden sammanfattades i en promemoria de riktlinjer för bidragstildelningen som ansågos böra följas i betraktande av såväl behovet i de särskilda fallen som tillgången på medel. Med hänsyn till att länsstyrelsen förebådat ansökningar från åtskilliga andra kommuner i länet hölls länsstyrelsen underrättad om ärendets fortgång i departementet, och den förenämnda promemorian tillställdes jämväl länsstyrelsen. Sedan beredningen av ärendet avslutats anmäldes detsamma för Kungl. Maj:t den 26 juli 1940, då av statsmedel beviljades sammanlagt 48,736 kronor 50 öre. Den kommunala bidragsprocenten varierade mellan 5 och 20 procent. Kungl. Maj:ts beslut expedierades den 29 juli 1940.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län inkom den 24 juli 1940 med ansökningar från ytterligare 5 kommuner om tillfälligt understöd åt fiskare till ett sammanlagt belopp av 90,750 kronor. Länsstyrelsen tillstyrkte un-

derstöd å tillhopa 44,115 kronor, varav av statsmedel 38,093 kronor. Ärendet remitterades samma dag till lantbruksstyrelsen, som i ett den 29 juli 1940 inkommet utlåtande tillstyrkte statsbidrag med 30,005 kronor. Sedan vid ärendets beredning inom departementet konstaterats, att myndigheterna i sina förslag följt de riktlinjer som i det föregående omnämnts, anmäldes ärendet för Kungl. Maj:t den 1 augusti 1940. Kungl. Maj:t följde härvid lantbruksstyrelsens förslag. Den kommunala bidragsprocenten varierade mellan 5 och 25 procent. Kungl. Maj:ts beslut expedierades den 3 augusti 1940.

*Departements-
chefen.*

Vår fiskarbefolkning, som redan under föregående år ganska allmänt fick sin ekonomiska ställning svårt rubbad till följd av såväl den stränga vintern med dess kraftiga isbildning vid kusterna som den med stormaktskriget sammanhängande avspärrningen från vissa fångstmöjligheter, ha av ännu en osedvanligt sträng vinter tvingats till överksamhet under en betydligt längre tid än vanligt. Detta förhållande torde utan tvivel komma att medföra, att fiskarena på många håll i landet försättas i en mycket bekymmersam situation. Då såsom i det föregående anförts endast ett mindre belopp återstår av det anslag som beviljats för hjälpverksamhet på ifrågavarande område, synes det angeläget, att staten snarast möjligt ställer ytterligare medel till förfogande för mötande av det ökade hjälpbehov som enligt vad nyss sagts kan förutses. I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag vill jag förorda, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår äskas ett reservationsanslag av 100,000 kronor för ändamålet.

Såsom framhållits av de myndigheter, vilka yttrat sig i detta ärende, är det av största vikt, att fiskarena bringas hjälp med all möjlig skyndsamhet. Alla åtgärder som äro ägnade att, utan alltför stor rubbning av huvudgrunderna för ifrågavarande hjälpverksamhet, göra verksamheten mera effektiv synas därför böra tagas under omprövning av Kungl. Maj:t i samband med utfärdandet av föreskrifter rörande anslagets disposition. Härvid torde särskilt böra övervägas lämpligheten av att i någon form införa av lantbruksstyrelsen ifrågasatt förfarande med förskottsutbetalning av understöden genom länsstyrelsernas försorg. En förutsättning för tillämpandet av ett dylikt förfarande bör dock vara, att Kungl. Maj:t fastställer grunderna för dessa förskottsutbetalningar. Jag torde få erinra om att Kungl. Maj:t förut denna dag på min föredragning till länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län förfogande från anslaget till Understöd åt fiskare ställt ett belopp av 6,000 kronor för att länsstyrelsen därav må kunna förskottsvis tillhandahålla behövande kommun medel för utlämnande av understöd till fiskare inom kommunen. Kungl. Maj:t har i förevarande beslut angivit vissa grunder för beloppets disponerande för förskottsutbetalningar ävensom anmodat länsstyrelsen att omedelbart vidtaga erforderliga åtgärder för att hjälpkaktionen icke skall bli onödigt fördröjd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln till *Understöd åt fiskare* anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fritz af Petersens.
